

“Encara ens falta dignitat i progrés com a poble”

GEMMA AGUILERA

Tunísia és el bressol de la primavera àrab, el país de referència per als qui es van afegir a les revoltes. Però les dificultats econòmiques i els recels cap a un govern islamista moderat poden alentir una transició que va començar a tot gas.

Els carrers de la capital són plens de grafitis. “Volem més llibertat i dignitat”, “Glòria a Tunísia i als màrtirs”, “Som musulmans i resistim”, són els missatges que més s’hi poden llegir, tant a les parets com a les pancartes que els ciutadans duïen el dia del primer aniversari de la revolució, el 14 de gener del 2012. Són el reflex d’una societat que estrena democràcia i que és capaç de fer aflorar les seves inquietuds, diferències i

fins i tot rebuig cap a un govern que consideren que no representa l’esperit de la revolució. Just quan fa un any que el dictador Ben Ali va abandonar el país i es va refugiar a l’Aràbia Saudita, incapaç de reprimir els revoltats, l’avinguda Bourguiba acull tres concentracions. No tots celebren l’aniversari de la revolució.

El primer grup, l’esquerra comunista, brama consignes contra el nou executiu, que tot just fa una setmana

que ha pres possessió, després d’unes eleccions legislatives que es van dur a terme a l’octubre. Els islamistes moderats han guanyat clarament, però els liberals i els republicans laics s’han vingut a formar una troica per a donar més estabilitat al país, que s’ha marcat un termini d’un any. L’esquerra n’ha quedat exclosa. “Encara ens falta dignitat i progrés com a poble. I ni el primer govern de transició ni el que ha sortit de les urnes no tenen com a prioritat resoldre els problemes del poble, la desocupació, les desigualtats socials i l’educació. A més, un partit islamista no ens conduirà a una democràcia veritable; una democràcia demana un estat laic”, argumenta Abdul Mahuri. Aquí els periodistes són rebuts amb totes les atencions, perquè no hi estan acostumats, a parlar-hi. Aquest jove explica que, encara que des de fora sembli que Tunísia ja és un estat ple-

nament democràtic, és fals: “Aquí el govern havia nomenat els directors de mitjans de comunicació privats. Han hagut de fer-se enrere perquè el poble s’havia revoltat, i ara tenen molta por. No ens poden fer callar. Si ens trepitgen, tothom surt al carrer i les xarxes socials bullen.”

Certament, des que el dictador va fugir del país que els ciutadans se senten lliures per a prendre el carrer quan calgui. I de motius n’hi ha. La desocupació, que s’enfila al 18% i arriba al 60% a les regions rurals, és un problema que s’ha agreujat el 2011, quan l’activitat del sector turístic ha caigut d’un 37% i s’ha situat en mínims històrics. El fosfat, el petroli, el tèxtil i els llagostins són els principals productes que exporta Tunísia, però també arran de la revolució la balança comercial del país ha resultat greument afectada, entre més raons perquè la majoria d’empreses que exportaven eren propietat del dictador o de la seva família, i ara, a mans del nou govern, esperen una privatització per a reprendre l’activitat.

Uns metres més enllà, i sense que es desfermi cap enfrontament directe tret de l’intercanvi de consignes, un grup més nombrós passeja una gran pancarta en què es llegeix: “Som musulmans, resistim.” Hi abunden les càmeres de foto i els *smartphones*, i les noies, amb el *hijab* d’un color que combina amb els texans i la samarreta, són les que més criden les consignes. Una d’elles explica que “Tunísia ha votat lliurement aquest govern, i ha dit clarament que vol un partit islamista moderat que ens dugui a la democràcia plena”. Li preguntem pels salafistes, un corrent islamista radical que en algunes zones rurals del país causa greus incidents, i la seva resposta és clara: “Són una minoria, no representen ningú.”

El tercer grup, el més nombrós, s’ha concentrat davant el teatre. Les banderes de Tunísia omplen la façana de l’edifici. En aquest cas, els manifestants fan onejar pancartes amb missatges de mofa envers el dictador. Quan se’ls pregunta si celebren l’aniversari de la revolució, responen que “a mitges”. “Fem festa, sí, després de tants anys d’opressió ara gaudim de la nostra llibertat. Però no ens hi

GEMMA AGUILERA

L’esquerra, a l’oposició, denuncia que el govern que va prendre possessió el desembre del 2011, encapçalat pels islamistes, i amb el suport de liberals i republicans, frena el progrés del país.

conformem pas. El país encara ha de canviar moltes coses, i els governants que hem triat ara encara han de demostrar si estan preparats o no”, diu un manifestant.

Al seu costat, Issam Khemin, professor de literatura àrab, ens fa notar que els occidentals “penseu que les transicions al món àrab es poden fer d’avui per demà, però oblideu que som novells, en política. Partim de zero en pràcticament tot, i el país està destrossat econòmicament. No tingueu pressa, val més que anem a poc a poc”. Està satisfet amb el govern que ha sortit de les urnes, però admet que hi ha un cert perill de radicalització dels islamistes moderats, si no es reconduïx la dura situació econòmica del país. A parer seu, “la modernitat només passa per la separació de l’estat i la religió”, i en aquest sentit pensa que l’actual execu-

tiu encara ha de demostrar que defensa fermament aquesta separació.

El dispositiu policíac al carrer és exagerat. A la policia s’hi afegeix l’exèrcit, tancs estacionats al carrer inclosos. Però l’exèrcit sembla haver-se convertit en l’aliat dels manifestants. Metralleres baixades, somriures als turistes i manifestants i fins i tot ganes de ser fotografiats. I és que Ben Ali prohibia fins i tot de mirar els militars. I els militars tenien ordres de detenir qualsevol que gosés fer-ho, tant a la rodalia dels palaus del dictador com als carrers.

De fet, a Tunísia ara hi ha més policies al carrer que no amb el dictador. O almenys això assegura el guia turístic Abdul Karim: “Ara la policia és pertot arreu, tenim un país molt segur. No com amb Ben Ali, que assegurava que tenia 180.000 policies al carrer, i després vam poder comprovar que només n’hi havia 50.000, però els feia doblar torns”.

El turisme, que representa el 7% del PIB, ha caigut d’un 37% d’ençà de la revolució, el 14 de gener del 2011

El turisme, prioritat del país.

Uns quants carrers més enllà, la Medina bull. Pocs turistes, però molts autòctons que s’introdueixen en aquest laberint. Aquest és el centre neuràlgic del turisme a la capital, Tunis. I aquí el cop ha estat duríssim. Un comerciant de bosses de pell, que no vol identificar-se perquè “encara tinc la por al

“Els europeus encara tenen molta por dels països àrabs”

Issam Khereddine, membre de la direcció de màrqueting i comunicació de l'Oficina de Turisme de Tunísia.

—Com ha afectat el moviment revolucionari el sector turístic de Tunísia?

—Ha estat un any catastròfic per al turisme. Tunísia no havia viscut mai una situació com l'actual. Però són conseqüències naturals després de qualsevol revolució en un país. Coneixent la mentalitat d'alguns països europeus —italians, francesos i sobretot espanyols— quan succeeix alguna cosa en un país àrab, hi ha una confusió total. Si hi ha aldarulls a Síria o el Marroc, la gent deixa de venir a Tunísia.

—Els europeus s'hi senten insegurs, als països àrabs?

—Sí, els europeus encara tenen molta por dels països àrabs, i tendeixen a ficar—los tots al mateix sac. Aquesta por s'ha intensificat després de la revolució, tot i que ha estat la més ràpida i pacífica del món àrab.

—La cosa més lògica seria que el turista se sentís més segur en un país democràtic que no pas en una dictadura. Per què penseu que no ha tingut un efecte més positiu?

—La cosa més lògica és que un ciutadà acostumat a viure en democràcia rebutgi de visitar països ofegats per una dictadura, però a Tunísia ha passat el fenomen contrari. Encara més, la primera setmana de la revolució, els turistes que hi havia al país no se'n volien anar, i van participar en les manifestacions donant suport als tunisians.

—La revolta a Líbia, a la frontera sud de Tunísia, ha estat un altre cop al Turisme?

—Sí, perquè ha fet créixer la percepció d'inseguretat al nostre país. Els mitjans de comunicació donen notícia d'atemptats i violència, però no de la solidaritat del poble que ha acollit milers de refugiats libis a l'illa de Djerba. Vam dir *dégage* —fora— al dictador, i hem allargat la mà als

seus veïns que patien. Djerba és un punt de contacte amb la frontera amb Líbia, i els bombardeigs de l'OTAN van amplificar aquesta sensació d'inseguretat. És del tot comprensible, però ara la seguretat a Tunísia és garantida.

—Fins a quin punt la família Ben Ali controlava l'activitat del sector turístic?

—L'antic règim estava involucrat en tots els sectors de l'economia. El 2010 la família del dictador i de la seva dona van obtenir un benefici de vint milions d'euros només de l'activitat turística, una xifra petita respecte al que havien guanyat en uns altres sectors! Tunísia estava totalment controlada pel dictador i el seu entorn familiar.

—Què se n'ha fet de les empreses que eren propietat del dictador?

—Ara són propietat de l'estat, que ha començat a gestionar—les, bé per a refer—les, bé per a posar—les a la venda i retornar al país els diners que el dictador havia robat. També es van venent alguns dels palaus de la família. Els diners s'invertiran en programes de creació d'ocupació. I, en aquest sentit, el turisme és un bon sector per a fer—ho. La desocupació és el gran problema

del país. D'ençà de la revolució, hem arribat a gairebé un 20% de desocupació, i això, en un país amb tantes desigualtats, és molt greu. Ja sé que a Europa hi ha països que tenen aquestes taxes, però les xarxes de protecció familiar i social per als desocupats no es poden comparar. Aquí, un desocupat no té res. Automàticament esdevé pobre i entra en un cercle molt perillós. Per tot plegat, el país necessita temps per a fer la seva transició.

—En què es diferenciarà l'oferta turística de la nova Tunísia respecte a la de la Tunísia sota la dictadura?

—Hi ha reformes molt urgents, com la qualitat del servei i la reforma de les instal·lacions.

No es construiran nous hotels, es reformaran els que tinguin possibilitats, i els que no en tinguin es tancaran. Hem de diversificar els productes turístics, sobretot vinculats a la cultura i a l'arqueologia. I també tenim una oportunitat en el turisme de salut —perquè Tunísia és el segon país del món especialitzat en talassoteràpia— i en el turisme rural. Amb el dictador, el país venia només un turisme barat, on el servei i la qualitat no tenien importància, i encara menys el nostre patrimoni cultural.

—El 2012 serà un any dur per als europeus, i es fa difícil de pensar que Tunísia recuperi el flux turístic gràcies >>

GEMMA AGUILERA

al vell continent. Quins nous mercats us poden ser atractius?

—Serà un any de transició per al turisme, però enguany abocarem grans esforços a captar turistes provinents de mercats emergents, com ara Rússia i l'Europa de l'Est, i durem a terme les reformes necessàries perquè comencem el 2013 a tot gas. Durant el 2011 hem tingut dificultats greus perquè molts països havien blocat els viatges aeris a Tunísia. Ara, però, ja no hi ha restriccions.

—**Molts ciutadans de Tunísia creuen que els governs provisionals, i el nou govern sorgit de les urnes encapçalat pels islamistes moderats, no han treballat prou per a accelerar la transició durant aquest any sense Ben Ali.**

—Ara es poden expressar diverses ideologies, no tan sols en política, sinó també a la societat civil. Precisament, aquesta llibertat d'expressió als carrers és una de les grandeses del nostre país, i és normal que hi hagi molta gent desencisada, perquè es pensaven que tot canviaria de dalt a baix expulsant el dictador. Vosaltres ho sabeu, va viure quatre dècades de dictadura i no va canviar—ho tot en un any, oi?

—**De fet, el govern actual, que va prendre possessió a final de desembre, també és provisional.**

—Sí, aquest executiu té el mandat de dirigir el procés de redacció de la nova Constitució, que ha de durar entre un any i un any i mig. I després hi haurà eleccions presidencials i legislatives, que donaran lloc a una legislatura de cinc anys. D'ençà de la revolució, teníem un règim presidencial que en realitat era una dictadura camuflada, però ara el nou govern ha sortit de les urnes i es regeix per un sistema parlamentari. I ara el poble està a l'aguait dels passos que faci aquest executiu, encapçalat pels islamistes moderats i flanquejat pels liberals i republicans laics. Si hi ha res que no funciona, la gent protesta i surt al carrer. I es rectifica.

GEMMA AGUILERA

La dictadura prohibia els grafitis, i ara formen part del paisatge dels carrers de la capital. La ciutat, però, és més bruta. Els treballadors de la neteja protesten pels ajustaments salarials.

cos”, explica que “els europeus han deixat de venir massivament. Tenen molta por, es pensen que aquí hi ha guerra, com ha passat a Líbia o a Síria. Però aquí les coses han anat molt diferents”. Efectivament, la revolució es va encetar i es va tancar en menys d'un mes, i amb un balanç oficial de 300 morts i un miler de ferits. La comunitat internacional no hi va posar els peus i, en nou mesos, el país ja votava en unes eleccions legislatives.

Unes parades més enllà, un venedor d'espècies vol dir-hi la seva: “No sé què celebren, a l'avinguda Bourguiba, fa un any de la revolució i el nou govern no mostra gens ni mica de voluntat política d'anar en la direcció de la revolució. Els ciutadans volem una resposta clara a les nostres demandes de democràcia plena i justícia social. Restem a l'expectativa d'aquest nou govern i, encara més, de quin futur polític ens plantejarà la nova constitució, que ha d'estar enllestida d'aquí a un any o un any i mig.”

La seva opinió és força generalitzada entre aquells que van participar activament de la revolució, i que ara se senten defraudats. No tan sols els preocupa la desocupació i el futur econòmic del país, també consideren imprescindible un examen de consciència individual i col·lectiu, i sobretot, que el dictador i la seva família paguin pel mal que van fer. “El poble tunisià està disposat a perdonar, però abans

cal transparència i justícia social”, rebla un altre jove que carrega caixes fins a la seva parada de catifes.

De fet, el nou executiu ja ha activat un pla de recuperació de béns que considera espoliats al poble. Els palaus del dictador, empreses que havia nacionalitzat i múltiples propietats, que inclouen instal·lacions turístiques, s'han posat a la venda o es van habilitant per a transformar-se en museus i centres culturals. “Tots els diners que la família va robar al poble han de retornar al poble, perquè els necessitem per a reactivar la nostra economia i perquè és una manera de fer justícia”, argumenta el ministre de Turisme, del partit liberal, Elyes Fakhfakh.

Tot i els esforços, Tunísia encara ha de fer molts passos per a recuperar el turisme del vell continent. Un d'aquests passos és donar entrada a les companyies aèries que, de moment, tenen vetada l'entrada al seu espai d'operacions. Només la companyia pública Tunisair opera al país, però a partir del març s'obriran converses amb les primeres companyies aèries interessades. El mercat de l'Europa de l'Est, Rússia i l'Amèrica Llatina són a la llista de prioritats.

El futur del país encara s'ha de dissenyar, però el calendari apressa. El 2013 arrencarà amb una nova Tunísia.

*Gemma Aguilera
Tunis*